

ANEXA I

Jurisprudența Curții Constituționale referitoare la independența financiară, ca element al independenței judecătorului și al statutului procurorului

În Decizia nr. 20/2 februarie 2000¹, Curtea Constituțională a analizat excepțiile de neconstituționalitate vizând art. 41 alin. 2 din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și a dispozițiilor art. 198 din aceeași lege, prin care a fost abrogat art. 103 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată. Sesizarea a fost formulată de Curtea Supremă de Justiție care a argumentat că „instituirea pensiei de serviciu pentru magistrați a apărut ca o necesitate izvorâtă din statutul profesional al acestora”, care impune anumite interdicții relative, de exemplu la: exercitarea directă sau prin persoane interpușe a activităților de comerț; participarea la administrarea ori la conducerea unor societăți comerciale sau civile; îndeplinirea calității de expert sau de arbitru desemnat de părți într-un proces; îndeplinirea oricărei alte funcții publice sau private, cu excepția funcțiilor didactice în învățământul superior. De aceea, pentru magistrați, practic, singura sursă de existență în timpul activității este salariul, iar după retragerea din activitate, pensia, fără posibilitatea acumulării unor rezerve materiale pentru perioada ulterioară pensionării”.

Curtea Constituțională a reținut că ***pensia de serviciu pentru magistrați a fost introdusă în anul 1997, prin efectul modificării și completării Legii nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, fiind instituită în vederea stimulării stabilității în serviciu și a formării unei cariere în magistratură***, caracterul stimulatив al pensiei de serviciu constând în modul de determinare a cuantumului pensiei în raport cu salariul.

Curtea Constituțională a reținut, totodată, că ***instituirea pensiei de serviciu pentru magistrați nu reprezintă un privilegiu, ci este justificată în mod obiectiv, ea constituind o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutului special căruia trebuie să i se supună magistrații***, acest statut special stabilit de Parlament prin legi fiind mult mai sever, mai restrictiv, ***impunând magistraților obligații și interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu le au***.

Constatând neconstituționalitatea dispozițiilor art. 198 din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, prin care se abroga art. 103 din Legea nr. 92/1992, republicată, Curtea Constituțională a subliniat că „***această abrogare a reglementării legale referitoare la pensia de serviciu pentru magistrați este contrară exigențelor actuale pe care importante documente internaționale le exprimă în mod direct cu privire la drepturile magistraților în considerarea importanței rolului acestora în apărarea statului de drept***”. De asemenea, Curtea Constituțională reținut că rațiunile pe care se întemeiază prevederile din actele internaționale avute în vedere în considerentele Deciziei nr. 20/2000 «*se află în*

---

¹ publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 18 februarie 2000

convergență cu dispozițiile art. 123 alin. (2) din Constituție, conform cărora "Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii". Într-adevăr, aceste dispoziții constituționale nu au un caracter declarativ, ci constituie norme constituționale obligatorii pentru Parlament, care are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută prin art. 1 alin. (3) din Constituție».

Curtea Constituțională a stabilit, prin urmare, referitor la pensia de serviciu pentru magistrați, instituită prin Legea nr. 92/1992, republicată, următoarele:

- pensia de serviciu nu constituie un privilegiu pentru magistrați, ci este justificată în mod obiectiv, reprezentând o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutului special căruia trebuie să i se supună magistrații;
- magistraților li s-au impus, prin legi, obligații și interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu le au;
- abrogarea reglementărilor legale privind pensia de serviciu a magistraților contravine exigențelor exprimate de importante documente internaționale;
- Parlamentul are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor.

În luna iunie 2010, Înalta Curte de Casație și Justiție a înregistrat la Curtea Constituțională o altă sesizare de neconstituționalitate vizând o nouă eliminare a pensiilor de serviciu ale magistraților, prin Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, adoptată în temeiul prevederilor art. 114 alin. 3 din Constituție, în urma angajării răspunderii Guvernului în fața Camerei Deputaților și a Senatului. Instanța supremă a arătat că „în accepțiunea prevederilor art. 124 alin. (3) din Constituție, independența financiară a judecătorului reprezintă o componentă esențială a independenței justiției, iar, în contradicție cu acest principiu constituțional, art. 1, 3 și 12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor prevăd eliminarea pensiei de serviciu a judecătorilor, fără a se ține seama de faptul că pensia de serviciu este inclusă în cariera judecătorului, întocmai ca numirea, formarea profesională continuă, evaluarea și promovarea, pensionarea marcând momentul final al carierei judecătorului și având semnificația juridică a unui drept câștigat, care trebuie să producă efecte juridice indiferent de circumstanțe”.

Prin Decizia le nr. 873/25 iunie 2010², Curtea Constituțională a stabilit următoarele: „Este indubitabil faptul că **principiul independenței justiției** nu poate fi restrâns numai la cuantumul remunerației (cuprinzând atât salariul, cât și pensia) magistraților, acest principiu implicând o serie de garanții, cum ar fi: statutul magistraților (condițiile de acces, procedura de numire, garanții solide care să asigure transparența procedurilor prin care sunt numiți magistrații, promovarea și transferul, suspendarea și încetarea funcției), stabilitatea sau

---

² publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 433/28 iunie 2010

inamovibilitatea acestora, garanțiile financiare, independența administrativă a magistraților, precum și independența puterii judecătorești față de celelalte puteri în stat. Pe de altă parte, independența justiției include securitatea financiară a magistraților, care presupune și asigurarea unei garanții sociale, cum este pensia de serviciu a magistraților.

În concluzie, Curtea constată că principiul independenței justiției apără pensia de serviciu a magistraților, ca parte integrantă a stabilității financiare a acestora, în aceeași măsură cu care apără celelalte garanții ale acestui principiu.

Atât în jurisprudența Curții Constituționale a României, cât și în jurisprudența altor Curți Constituționale s-a statuat că stabilitatea financiară a magistraților reprezintă una dintre garanțiile independenței justiției”³.

Prin urmare, făcând trimitere inclusiv la propria jurisprudență, Curtea Constituțională a statuat: „*Curtea constată că statutul constituțional al magistraților - statut dezvoltat prin lege organică și care cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestor profesii - impune acordarea pensiei de serviciu ca o componentă a independenței justiției, garanție a statutului de drept, prevăzut de art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală*”.

Din Decizia nr. 873/2010 a Curții Constituționale se desprind următoarele aspecte esențiale:

- ❖ *cuantumul pensiei magistraților este o componentă a principiului independenței justiției, care include și alte garanții;*
- ❖ *securitatea financiară a magistraților, element al independenței justiției, presupune și asigurarea pensiei de serviciu, ca garanție socială;*
- ❖ *principiul independenței justiției apără pensia de serviciu a magistraților, în aceeași măsură în care apără celelalte garanții ale acestui principiu;*
- ❖ *acordarea pensiei de serviciu magistraților este o componentă a independenței justiției, garanție a statutului de drept.*

Prin Decizia nr. 433/23 octombrie 2013⁴, Curtea Constituțională a statuat, „*referitor la pretinsa discriminare în sens favorabil a categoriilor profesionale ce beneficiază, în temeiul și condițiile legii, de pensii de serviciu, printre care se numără și pensia de serviciu acordată*

---

³ În Decizia nr. 873/2010 au fost invocate hotărâri ale Curților Constituționale din Letonia, Lituania, Cehia, prin care s-au adus, în esență, următoarele argumente:

- ♦ *noțiunea de independență a judecătorilor include o remunerație adecvată, comparabilă cu prestigiul profesiei și cu scopul responsabilității lor;*
- ♦ *scopul remunerației judecătorilor este atât de a asigura independența, cât și de a compensa în mod parțial restricțiile impuse prin lege;*
- ♦ *în statele democratice este acceptat faptul că judecătorul trebuie să fie independent din punct de vedere material și trebuie să aibă un sentiment de siguranță cu privire la viitorul său;*
- ♦ *menținerea remunerației judecătorilor constituie una dintre garanțiile independenței acestora;*
- ♦ *în statele democratice securitatea financiară este recunoscută în mod clar ca unul dintre elementele esențiale care asigură independența judecătorilor.*

⁴ publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 768 din 10 decembrie 2013

magistraților”, că „are o bogată jurisprudență prin care arată, în esență, că reglementarea regimului juridic al pensiilor de serviciu într-un mod diferit decât cel propriu sistemului general al asigurărilor sociale nu constituie o discriminare în sensul art. 16 alin. (1) din Constituție sau al art. 14 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale”.

„La acordarea acestui beneficiu, legiuitorul a avut în vedere **importanța pentru societate a activității desfășurate de această categorie socioprofesională, activitate caracterizată printr-un înalt grad de complexitate și răspundere, precum și de incompatibilități și interdicții specifice**”.

„(...) legiuitorul a intenționat, pe de o parte, să recompenseze stabilitatea persoanelor în munca desfășurată în acest domeniu - instituind, pentru o vechime în magistratură de minimum 20 de ani, acest beneficiu al pensiei de serviciu - , dar și, pe de altă parte, să încurajeze și să obțină, în cadrul sistemului judiciar, **stabilitatea personalului angajat, pentru ca, în final, actul de justiție să se realizeze în condiții cât mai bune. Statul este, astfel, interesat și implicat, sub aspect financiar, în formarea personalului de specialitate și continua sa pregătire profesională, în scopul asigurării unui înalt nivel de competență a celor angajați spre a servi justiției și al formării magistraților. Sub acest aspect, pensia de serviciu reprezintă un beneficiu, o recompensă acordată persoanelor care și-au dedicat, integral sau cea mai mare parte din viața lor profesională, justiției**”.

Considerentele din alineatul anterior au fost cuprinse și în Decizia Curții Constituționale nr. 574/20 septembrie 2018⁵, referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 82 alin. 1 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor.

Curtea Constituțională a subliniat⁶, din nou, următoarele aspecte deosebit de importante și pentru soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate cu privire la care formulăm prezentul Memoriu *aminus curiae*:

- ❑ la acordarea pensiei de serviciu a magistraților, legiuitorul a avut în vedere importanța pentru societate a activității desfășurate de această categorie socio-profesională;
- ❑ activitatea magistraților este caracterizată printr-un înalt grad de complexitate și răspundere;
- ❑ o altă caracteristică a activității magistraților o constituie incompatibilitățile și interdicțiile specifice;
- ❑ pensia de serviciu reprezintă un beneficiu, o recompensă acordată persoanelor care și-au dedicat integral sau cea mai mare parte din viața lor profesională justiției - statul fiind interesat și implicat, sub aspect financiar, în formarea personalului de

⁵ publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 540 din 2 iulie 2019

⁶ a se vedea paragr. 21 din Decizia Curții Constituționale nr. 540/2019

specialitate și continua sa pregătire profesională, în scopul asigurării unui înalt nivel de competență a celor angajați spre a servi justiției și formării magistraților.

Așadar, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a fundamentat caracterul constituțional al dispozițiilor art. 82 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, sub mai multe aspecte esențiale pentru acest statut, astfel cum este consacrat și garantat constituțional, și anume:

- ▶ importanța pentru societate a activității desfășurate de magistrați;
- ▶ specificul activității magistraților – fiind de o înaltă complexitate și răspundere, incluzând incompatibilități și interdicții;
- ▶ încurajarea stabilității magistraților în sistem și, prin aceasta, realizarea actului de justiție în condiții cât mai bune;
- ▶ interesul și implicarea statului, sub aspect financiar, în formarea magistraților și în continua pregătire profesională a acestora, în scopul asigurării unui înalt nivel al formării profesionale;
- ▶ caracterul pensiei de serviciu, de beneficiu, recompensă acordată persoanelor care și-au dedicat, integral sau cea mai mare parte din viața lor profesională, justiției.

Prin Decizia nr. 45/30 ianuarie 2018⁷, Curtea Constituțională a reconfirmat regimul sever al incompatibilităților magistraților, făcând și comparația cu alte sisteme de drept: *„Spre deosebire de alte sisteme constituționale (spre exemplu, Germania sau Suedia; a se vedea Avizul nr. 806/2015 privind libertatea de expresie a judecătorilor, adoptat de Comisia de la Veneția, la cea de-a 103-a sa reuniune plenară din 19-20 iulie 2015), care sunt mai permissive în ceea ce privește compatibilitatea funcției de judecător cu cele de demnitate publică, în sistemul nostru constituțional normele antereferite sunt foarte stricte cu privire la incompatibilitățile care însoțesc funcția de judecător/procuror, rațiunea acestora fiind aceea de a evita confuziunea între aceste funcții și orice alte funcții publice sau private, indiferent de natura lor (politică sau economică)”* – paragr. 169.

În Decizia nr. 77/30 ianuarie 2019⁸, referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, Curtea Constituțională a reținut următoarele aspecte relevante pentru soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate susținute prin prezentul Memoriu *amicus curiae*:

„Cu privire la regimul juridic al pensiilor de serviciu, Curtea Constituțională a reținut, de principiu, că acestea se acordă unor categorii socioprofesionale supuse unui statut special, respectiv persoanelor care în virtutea profesiei, meseriei, ocupației sau calificării își formează

⁷ publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 199 din 5 martie 2018

⁸ publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 198/13 martie 2019

o carieră profesională în acel domeniu de activitate și au obligația să se supună unor exigențe inerente carierei profesionale asumate atât pe plan profesional, cât și personal” (paragr. 87).

De asemenea, Curtea Constituțională a subliniat că, „*pentru claritatea reglementării este recomandabilă stabilirea unui regim juridic distinct, unitar în privința drepturilor, respectiv pensiei Avocatului Poporului și adjuncților acestuia, care să țină seama de rolul și particularitățile instituției, iar nu bazat pe asimilarea cu diverse funcții/demnități publice. Acest statut trebuie să asigure **independența** Avocatului Poporului **de interferențele politice** și să îi asigure o **funcționare eficientă și efectivă în slujba drepturilor și libertăților fundamentale** în realizarea rolului său constituțional și a înseși rațiunii instituției, subliniată și în avizele pe care Comisia de la Veneția le-a adoptat de-a lungul timpului legat de acest subiect” (paragr. 89).*